

Stanisław Kubiak

Problematyka współpracy międzybibliotecznej w Poznaniu

Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
Biblioteka 4/54, 55-72

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanisław K u b i a k

PROBLEMATYKA WSPÓLPRACY MIĘDZYBIBLIOTECZNEJ W POZNANIU

A. Uwagi ogólne

Idea współpracy bibliotek zdobyła sobie już dawno prawo obywatelskie¹. Obejmuje ona nie tylko biblioteki jednego ośrodka naukowego, ale całego państwa, a nawet kilku państw².

Współpraca bibliotek może obejmować szereg dziedzin. Zwyczaj na pierwsze miejsce wysuwa się sprawy związane z gromadzeniem zbiorów. W danym wypadku biblioteki ustalają pomiędzy sobą specjalizację w zakresie gromadzenia druków. W konsekwencji następuje specjalizacja bibliotek oraz stała ich współpraca w zakresie udzielania informacji o źródłach i sposobach nabywania druków.

Druga dziedzina współpracy obejmuje swoim zasięgiem wszystkie elementy informacji o posiadanych zasobach bibliotecznych w danym ośrodku, kraju lub kilku państwach. Wchodzą tutaj w rachubę wszelkiego rodzaju informatory, katalogi drukowane, biuletyny i inne formy wzajemnej informacji. Bardzo ważnym czynnikiem są centralne katalogi kartkowe, które ujmują w jednym miejscu zbiory umieszczone w szeregu bibliotek. W niektórych krajach stosuje się już zdobycze współczesnej techniki w celach informacji międzybibliotecznej.

Nadto współczesne biblioteki mają do rozstrzygnięcia szereg innych ważnych problemów. Na pierwsze miejsce wysuwa się sprawa budownictwa bibliotecznego. Nie jest dzisiaj możliwe pomieszczenie wszystkich druków w tradycyjnych budowlach bibliotecznyc. Kształtujące się wielkie ośrodki życia miejskiego nie mogą pomieścić w swoich murach wielkich masywów magazynów bibliotecznyc, które w perspektywie stu lat powinny pomieścić miliony druków. W tej sytuacji współpraca obejmuje również sprawy magazynowania zbiorów i wspólnego ich udostępniania.

Sieć bibliotek w Polsce wkracza dopiero w erę współpracy i koordynacji w takim zakresie, o jakim była mowa wyżej³. Z inicjatywą w tym zakresie występują poszczególne ośrodki naukowo-biblioteczne, kierownictwa poszczególnych resortów, szczególnie Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego oraz Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

W Poznaniu powstała Komisja Koordynacyjna Bibliotek tego ośrodka już w 1958 r., która walczy z różnymi trudnościami i kłopotami, nie osiągając jednak z przyczyn obiektywnych wyraźnych rezultatów. Zorganizowała już szereg cennyc imprez, ustaliła zakres gromadzenia zbiorów dla poszczególnyc bibliotek i próbowała opracować długofalowy plan koordynacji w zakresie scalania i gromadzenia czasopism oraz stworzenia centralnego katalogu druków ciągłych ewentualnie specjalistycznych⁴.

B. Konieczność koordynacji międzybibliotecznej.

Warunkiem utrwalenia współpracy i koordynacji międzybi-

bliotecznej w skali całego kraju - a w przyszłości koordynacja ta musi przecież objąć swym zasięgiem również wszystkie państwa socjalistyczne wchodzące w skład Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej - jest doprowadzenie do idealnej harmonii sieci bibliotek w wielkich ośrodkach naukowych.

W Poznaniu są prace nad współdziałaniem szkół wyższych i innych instytutów naukowo-badawczych obecnie najdalej posunięte. Dał temu wyraz I Sekretarz KW PZPR, Jan Szydłak, w dyskusji na XI Plenum KC⁵. Powstało tutaj Kolegium Rektorów, którym kieruje prof. dr Gerard Labuda, rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Ustala się wspólny plan perspektywicznego rozwoju poznańskiego środowiska akademickiego, opracowuje się plany kompleksowych badań naukowych, uwzględniając potrzeby gospodarczego i kulturalnego rozwoju regionu wielkopolskiego i ziem odzyskanych.

XI Plenum KC PZPR postawiło w swoich uchwałach poważne zadania przed szkolnictwem wyższym. Duży udział w realizacji tych postanowień spocznie także na środowisku naukowym w Poznaniu. Są to zadania dwojakiego rodzaju: kształcenie kadr wysoko wyspecjalizowanych fachowców dla potrzeb gospodarki narodowej oraz naukowe rozpracowanie szeregu problemów.

Dla realizacji tych zadań, które przypadają w udziale poznańskiemu ośrodkowi szkolnictwa wyższego, są niezbędne trzy elementy. W pierwszym rzędzie chodzi o stworzenie bazy materialnej szkolnictwa wyższego w Poznaniu, przede wszystkim o zapewnienie niezbędnych inwestycji, a więc rozbudowy

istniejących obiektów oraz budowy nowych i wyposażenia ich w najnowocześniejszą aparaturę naukową. Sytuacja wymaga szybkiego zwiększenia kadr naukowych oraz technicznych, głównie w dyscyplinach przyrodniczych.

Na trzecie miejsce należy wysunąć sieć biblioteczną oraz świetnie funkcjonujący w oparciu o nią aparat informacji naukowo-technicznej i bibliograficznej.

Istniejące w Poznaniu biblioteki szkół wyższych oraz instytutów resortowych spełniają swe zadania na ogół tylko w pewnym stopniu. Działalność ich koncentruje się głównie wokół zaspokajania potrzeb tych instytucji, przy których istnieją. Utrzymują one także kontakty z innymi bibliotekami w kraju i za granicą, aby zabezpieczyć potrzebny dopływ literatury z innych ośrodków. Wszystko to robi się jednak przy pomocy przestarzałych metod, co w sumie czyni aparat biblioteczny nieoperatywnym i nienadążającym za zadaniami swych instytucji, a w każdym razie niezdolnym do zabezpieczenia szybkiego i sprawnego dopływu do warsztatów naukowych najnowszych informacji.

W Poznaniu funkcjonuje obecnie około 50 bibliotek, w zasadzie już bardzo wyspecjalizowanych⁶. Nawet Biblioteka Uniwersytecka, która przez długie lata uchodziła za uniwersalną, już dawno straciła to znaczenie. Jest to wprawdzie największa tego typu instytucja, bo razem z zakładowymi bibliotekami Uniwersytetu liczy ponad 1 500 000 wol., jednak nie potrafi w pełni zabezpieczyć procesu dydaktycznego i działalności naukowej takich kierunków Uniwersytetu,

jak: chemia, fizyka, botanika czy biologia. W sukurs muszą jej przychodzić biblioteki Wyższej Szkoły Rolniczej, Politechniki czy też inne.

W okresie powojennym nastąpił proces specjalizacji bibliotek poznańskich, przyspieszony takimi wydarzeniami, jak powstanie specjalistycznych szkół wyższych w Poznaniu, powołanie do życia szeregu instytutów naukowych pod auspicjami Polskiej Akademii Nauk lub poszczególnych ministerstw. Wzrosło także znaczenie bibliotek zakładowych przy większych fabrykach i instytucjach. Przejęły one nawet w pewnym stopniu zadania informacyjno-bibliograficzne.

Wstępne obliczenia wskazują, że w Poznaniu we wszystkich bibliotekach naukowych jest około 4 000 000 wol. druków zwartych i ciągłych. Sprowadzają one około 5000 tytułów czasopism zagranicznych. Okazuje się przy tym, że właśnie nowo powołane do życia biblioteki instytutów resortowych posiadają obecnie większe środki finansowe i lepiej zorganizowane kontakty wymienne z zagranicą aniżeli starsze biblioteki.

Wszystkie biblioteki naukowe Poznania wydają rocznie przeciętnie na kupno literatury naukowej ok. 10 000 000 zł, w tym ok. 200 000 zł dewizowych na bezpośredni zakup wydawnictw za granicą za pośrednictwem przedsiębiorstw Ars Polona i Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Polskiej Akademii Nauk.

Oddzielną pozycję rozliczeń dewizowych zajmuje kupno czasopism zagranicznych za pośrednictwem Ruchu, który wy-

wiązuje się ze swych zadań świetnie. Sama tylko Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu przelewa rocznie ze swego budżetu na abonament czasopism naukowych ze strefy kapitalistycznej 500 000 zł.

Wartość rocznych wpływów bibliotecznych do całej sieci bibliotek poznańskich przekracza kwotę 10 000 000 zł. Wszystkie te placówki utrzymują bowiem ożywione kontakty wymienne z całym światem. Bez przerwy napływają druki jako ekwiwalent za wysłane publikacje polskie.

W ten sposób w coraz większej skali gromadzi się olbrzymi księgozbiór, który przy dobrej i racjonalnej polityce bibliotecznej może zabezpieczyć realizację zadań naukowo-kulturalnych i dydaktycznych, jakie spoczywają na szkołach wyższych i innych placówkach w Poznaniu.

Z dotychczasowych doświadczeń wiemy, że biblioteki nie współpracują ze sobą absolutnie w zakresie importu książek. W tej dziedzinie panuje jeszcze polityka żywiołowa i zbyt niefrasobliwie wydaje się olbrzymie sumy na zaspokojenie potrzeb własnych, tracąc nieraz z pola widzenia interes całego środowiska.

Przy istnieniu ponad 50 bibliotek naukowych w jednym ośrodku niezbędna jest wzajemna informacja o zbiorach własnych. Dotychczasowe wysiłki w tym zakresie zakończyły się wydaniem wykazu czasopism zagranicznych znajdujących się w bibliotekach poznańskich⁷, krótkim informatorem o zasobach rękopiśmiennych w większych bibliotekach⁸ oraz kilkoma innymi publikacjami wydanymi przez Bibliotekę Uniwersytecką⁹.

Nawet personel w działach informacji bibliograficznej poważniejszych bibliotek poznańskich nie potrafiłby poinformować czytelnika, jakie druki znajdują się w Bibliotece Instytutu Włókien Sztucznych, albo też w Bibliotece Zakładów H.Cegielski. Wypływa to stąd, że poszczególne biblioteki nie starają się o dokumentację zbiorów własnych, a jeśli to w jakimś zakresie robią, to materiały te są wadliwie rozprowadzane. Brak też zorganizowanych kontaktów i wymiany informacji pomiędzy zespołami pracowników poszczególnych placówek. Nie pokuszono się o wydanie szczegółowego informatora, który rozwiązałby w pewnym stopniu aktualne potrzeby zapoznania zainteresowanych instytucji i osób o rozmieszczeniu księgozbiorów w poznańskiej sieci bibliotecznej.

Konieczność zatem koordynacji międzybibliotecznej w Poznaniu wypływa ze stworzonej już współpracy szkół wyższych i instytutów resortowych. W ślad za tym musi nadążać współpraca sieci bibliotecznej.

Do współpracy tej skłaniają obiektywne warunki, a więc niemożliwość zaspokojenia potrzeb poszczególnych instytucji przez biblioteki przy nich istniejące, wzrost tempa produkcji wydawniczej na świecie i słuszne dążenie do sprrowadzania do Poznania jak największej ilości publikacji na drodze planowej koordynacji zakupów i wymiany, szczególnie literatury zagranicznej¹⁰.

W oparciu o harmonijnie funkcjonującą sieć biblioteczną powinno się w najszybszym czasie stworzyć centralną informację dla potrzeb całego środowiska poznańskiego.

Doba współczesna przynosi ludzkości szybki postęp techniczny i niebywały wzrost tempa życia gospodarczego i kulturalnego narodów. Ta sytuacja zmienia w sposób zasadniczy funkcje bibliotek. Siłą rzeczy muszą one przestawić się z tradycyjnych form pracy, polegających na wyłącznym udostępnianiu czytelnikowi książki, na szybką i wszechstronną informację o tym, co w danym dziele może zainteresowany badacz znaleźć, przy czym sporządzanie tych informacji, głównie kierunkom przyrodniczym, winno odbywać się przy zastosowaniu najnowszych zdobyczy technicznych, takich jak: dalekopisy, radio, a w dalszej przyszłości nawet mózg elektryczny¹¹.

Podjęcie współpracy i koordynacji w zakresie zakupu druków, wzajemnej informacji o zasobach, dokumentacji zbiorów własnych, czy kilku bibliotek łącznie, stworzy warunki do powstania w niedalekiej przyszłości centralnej informacji w Poznaniu, która powinna obsłużyć cały ośrodek oraz stać się ważnym ogniwem w ogólnopolskiej informacji naukowo-technicznej.

Poznańskie biblioteki naukowe mają do spełnienia dwójakiego rodzaju zadania. W oparciu o wszechstronną koordynację, gromadzić literaturę i udostępniać ją katedrom i innym placówkom naukowym, w celu umożliwienia spełniania ich zadań, oraz zabezpieczyć tak dydaktyczny we wszystkich uczelniach poprzez stworzenie księgozbiorów podręczników i literatury obowiązkowej dla studentów.

Według wskaźników, sprecyzowanych przez XI Plenum

KC PZPR, liczba studentów wzrośnie do roku 1980 ponad dwukrotnie. Należy z góry założyć, że przemysł poligraficzny nie zaopatrzy rynku w taką liczbę skryptów i podręczników, aby każdy studiujący zakupił we własnym zakresie wymaganą literaturę.

W związku z powyższym, biblioteki będą musiały zorganizować operatywny system umożliwiający racjonalną politykę udostępniania podręczników słuchaczom studiów stacjonarnych i zaocznych. Ze względu na to, że poważny odsetek młodzieży podejmie studia w trybie zaocznym, należy pewien ciężar zakupu i udostępniania literatury podręcznikowej i naukowej przerzucić na sieć powiatowych bibliotek publicznych.

W okresie 15 następnych lat w poznańskich bibliotekach naukowych powinna się podwoić liczba miejsc w czytelniach. Powiększy się księgozbiór podręcznikowy we wszystkich bibliotekach, a więc powstanie konieczność odpowiedniego zmagazynowania tej literatury. W ramach koordynacji międzybibliotecznej powstanie konieczność zorganizowania sieci czytelń w rejonach zamieszkania młodzieży studiującej, najlepiej w poszczególnych domach studenckich.

C. Warunki i etapy realizacji zadań koordynacyjnych

Niezbędnym warunkiem koordynacji międzybibliotecznej było powołanie sprawnie funkcjonującej Komisji, w skład której wejdą przedstawiciele wszystkich bibliotek. Działalność jej winna się opierać na regulaminie. Zadania Komisji realizowałyby robocze zespoły, które mogłyby mieć charakter stały lub dorywczy.

Komisja międzybiblioteczna winna utrzymywać ścisłą więź z Kolegium Rektorów, aby w ten sposób orientować się w zadaniach tego organu poznańskich placówek naukowych.

W tym zakresie istnieją już poważne osiągnięcia w postaci istniejącej już od kilku lat Komisji, która niestety przerwała ostatnio swą aktywną niegdyś działalność.

Dlaczego czynnik organizacyjny i przekonanie bibliotekarzy o konieczności tego rodzaju współpracy nie wyczerpuje jeszcze wszystkich warunków organizacji.

Podstawą prawidłowej koordynacji jest bowiem zaistnienie korzystnych okoliczności o charakterze obiektywnym.

Na pierwsze miejsce wysuwa się tutaj program inwestycyjny.

Wszystkie biblioteki poznańskie posiadają trudne warunki lokalowe. Znajdują one swe pomieszczenia w starych gmachach lub też w adaptowanych ad hoc, nie odpowiadających już obecnie podstawowym wymogom bibliotecznym, lokalach.

Największa tego rodzaju placówka była wybudowana w 1902 r., a dobudowane w 1953 r. pomieszczenia nie rozwiązały potrzeb lokalowych tej instytucji. Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu liczy około 1 000 000 vol., a np. magazyn, zbudowany w 1902 r., obliczono na ok. 300 000 jednostek bibliotecznych. Placówka ta dysponuje niedostateczną liczbą miejsc w czytelniach, nie posiada wymaganych pracowni specjalistycznych oraz kabin do pracy indywidualnej.

Podobne trudności przeżywają także inne biblioteki naukowe Poznania, które nie posiadają nawet odrębnych gmachów.

Wobec powyższego w najbliższym czasie należałoby przedyskutować i ustalić politykę rozmieszczenia nowych inwestycji bibliotecznych w Poznaniu.

W tym względzie do rozważenia są dwie koncepcje: budowy wielkiej centralnej biblioteki dla całego ośrodka, na wzór Lublina, lub budowy oddzielnych obiektów dla poszczególnych szkół.

Wydaje się, że Poznań jest bez porównania większym ośrodkiem naukowym od Lublina i wykazuje szybkie tendencje rozwoju, wątpliwą byłaby zatem celowość budowy jednej centralnej biblioteki naukowej dla miasta. Biorąc pod uwagę wskaźnik wzrostu poznańskich uczelni i instytutów naukowych oraz przyjęte normy perspektywiczne w budownictwie bibliotecznym, należałoby wybudować kombinat, który by pomieścił około 15 000 000 wol. i zatrudnił ponad 1 500 pracowników. Warunki poznańskie i pogłębiająca się specjalizacja poszczególnych zakładów naukowych nie dają uzasadnienia dla powstania takiej placówki.

Ekonomicznie uzasadnione i bardziej celowe będzie podjęcie polityki inwestycyjnej w zakresie poszczególnych szkół i pobudowania bibliotek specjalistycznych (np. Politechniki, Wyższej Szkoły Rolniczej). W centrum miasta ze względu na zlokalizowanie Uniwersytetu powinna powstać wielka Biblioteka Uniwersytecka (na 3 000 000 wol.), spełniająca również zadanie biblioteki centralnej w Poznaniu.

Nowe budownictwo biblioteczne, jak też pewne przeróbki już istniejących obiektów, powinny uwzględnić wymogi nowoczesnej biblioteki, pracującej w oparciu o najnowsze zdobycze techniczne, a więc winno to być budownictwo modułowe, umożliwiające w przyszłości dokonywanie różnych przeróbek i przesunięć.

Dalszym warunkiem koordynacji międzybibliotecznej jest zaopatrzenie tych placówek w niezbędną aparaturę. Aparatura wprowadzona do bibliotek powinna: usprawnić ich wewnętrzną działalność oraz zapewnić szybką komunikację pomiędzy bibliotekami.

Skoordynowany plan zaopatrzenia bibliotek w aparaturę powinien kolejno obejmować: maszyny do pisania, elektryczne powielacze do kart katalogowych, biuletynów informacyjnych, różnego rodzaju katalogów i doraźnych informatorów; urządzenia techniczne, które by w zasadniczy sposób ułatwiły pracę czytelnikom: czytniki mikrofilmowe, aparaty kopiujące (w celu wyeliminowania żmudnego przepisywania z różnych dzieł wyszukiwanego materiału bibliograficznego) W następnym etapie należy zaopatrzyć całą sieć bibliotek w doskonałe połączenia radiowe lub telekomunikacyjne a nawet telewizyjne. Możliwości technicznych rozwiązań już dzisiaj istnieją. Należałoby sprecyzować konkretne zadania przed inżynierami i konstruktorami i przeznaczyć na ten cel odpowiednie fundusze. Wkład taki jest na pewno opłacalny, nie mówiąc już o tym, że jest to podstawowa konieczność, przed którą stanęło dzisiaj polskie bibliotekarstwo.

Pobudowanie w Poznaniu kilku nowych bibliotek oraz zastosowanie nowych zdobyczy techniki do ich prac wewnętrznych oraz zapewnienie komunikacji międzybibliotecznej, mogłoby doprowadzić do scentralizowania pewnych specjalizacyjnych zadań.

W ślad za specjalizacją w zakresie gromadzenia zbiorów powinna wówczas iść specjalizacja informacji, co będzie czołowym zadaniem bibliotek przyszłości, a w rezultacie przekształcenie się ich w wielkie informatoria.

D. Zadania systemu koordynującego

Zadania sieci bibliotek poznańskich współpracujących ze sobą ściśle we wszystkich płaszczyznach można podzielić na dalsze i bliższe.

Pilnym zagadnieniem jest uporządkowanie zagadnień organizacyjnych, takich jak nadanie temu systemowi statutu organizacyjnego, podzielenie zadań i opracowanie planu perspektywicznego rozwoju poznańskich bibliotek.

Pilnego uporządkowania wymaga gromadzenie zbiorów. W ramach dotychczasowej współpracy ustalono tylko zakresy pól (pod względem rzeczowym) kompletowania druków. Obecnie można powołać stały zespół, który zajmie się planowym i celowym wydatkowaniem kwot przeznaczonych na import książek. Szczegółowego przeanalizowania wymagają czasopisma z krajów kapitalistycznych, w celu uniknięcia ich dublowania, a za to zwiększenia liczby napływających tytułów.

W najbliższym czasie należy opracować mapę kontaktów wymiennych z zagranicznymi ośrodkami. W tej dziedzinie bi-

blioteki poznańskie nie współpracują ze sobą. Celem winno być nawiązanie wymiany z jak największą liczbą bibliotek we wszystkich państwach świata.

W pierwszym etapie należy opracować szereg informatorów, które posłużą jako materiał informujący o rozmieszczeniu księgozbiorów w poszczególnych placówkach. Informatory oddadzą usługę nie tylko czytelnikom, ale także bibliotekarzom, którzy nie orientują się dobrze w topograficznym rozmieszczeniu zbiorów w Poznaniu pod względem rzeczowym.

W następnej kolejności należy podjąć akcję scalania czasopism, tak pod względem magazynowym (przy czym kierować się należy kryterium rzeczowym) jak i katalogowym. Już obecnie Biblioteka Politechniki Poznańskiej opracowuje wykaz bieżących zagranicznych czasopism technicznych, znajdujących się w Poznaniu. Podobne wykazy winny objąć także inne działy czasopism bieżących, a nawet retrospektywnych.

Już obecnie istnieją pewne szanse na zorganizowanie, wpięrw w małym zakresie, informacji międzybibliotecznej. Nie wysuwamy tutaj postulatu centralnej informacji dla jakiejś dyscypliny naukowej. Chodzi w początkowej fazie o to, aby biblioteki nawiązały ze sobą ściślejsze kontakty i dokonały rozeznania zbiorów. Na tej podstawie można by podjąć pracę nad kartotekami zagranicznymi, np. w dziedzinie biochemii, akustyki, fotochemii itp. Należałoby tutaj wykorzystać ukazujące się karty dokumentacyjne, wydawane przez Instytut Informacji i Dokumentacji Naukowo-Technicznej w Warszawie.

W ramach wzajemnej informacji wprowadzi się sprężystszą informację o nadchodzących czasopiśmie zagranicznych, biuletynach i innych publikacjach, które mają podstawowe znaczenie dla nauk przyrodniczych.

Pierwszorzędny materiał informacyjny mogą stanowić prace naukowe wydawane przez pracowników poszczególnych szkół i instytutów poznańskich. W tej mierze, jako pilne zadanie, nasuwa się konieczność prowadzenia szczegółowej dokumentacji działalności naukowej szkół wyższych i instytutów resortowych w Poznaniu. W następnej kolejności można by według zażądnień scalać powyższe karty w ten sposób, aby stanowiły one podstawę do sprawnej informacji naukowo-technicznej, nie tylko na potrzeby jednego ośrodka, ale w szerszym zakresie.

Aby jednak zadanie to wypełnić, należy w pierw utworzyć sprawnie funkcjonujące ośrodki dokumentacji naukowej działalności w ramach wszystkich zainteresowanych placówek. W tym zakresie nie uczyniono jeszcze prawie nic.

Do ważnych zadań koordynacji należy także stworzenie centralnych katalogów, w pierw czasopism, a potem poszczególnych dyscyplin według specjalizacji poszczególnych bibliotek, z tym jednak, że każdorazowo obejmie się zbiory wszystkich bibliotek. Na realizację tego zadania, które jest chyba najpilniejsze, należałoby wysygnować dodatkowe kwoty, a nawet pomyśleć nad wykorzystaniem środków technicznych do powielania tysięcy kart katalogowych.

Biorąc pod uwagę poważne zadania sieci bibliotecznej i

jej szybki rozwój, bardzo ważnym zadaniem jest naukowy awans kadry bibliotecznej oraz kształcenie nowej generacji pracowników bibliotecznych.

W opracowaniu planów perspektywicznych należy uwzględnić problematykę naukową, którą rozwiążą kadry bibliotekarzy. Na pierwsze miejsce wysunie się problematyka teorii informacji naukowo-technicznej i bibliograficznej, modernizacji i technizacji bibliotek, bibliografie rozumowane, bibliografie zawartości czasopism retrospektywnych, historia bibliotek i książki, tendencje w bibliotekarstwie światowym itp. Biblioteki uzyskają w następstwie wysoko kwalifikowane kadry, co jest niezbędnym ogniwem ich postępu w ogóle.

P r z y p i s y

¹ Współpraca bibliotek posiada już swoją historię. Zwracają na to uwagę: Edwin E. Williams, *What is the Farmington Plan?* Harvard 1959 (bez paginacji); J.H. Pafford, *Library cooperation in Europe*. London 1935; L.Herald, *The Scandia Plan, a plan for co-operative acquisition of materials*. *Unesco Bulletin for Libraries*. Vol. XIV: 1960 nr 4.

² Przykładem jest współpraca bibliotek krajów skandynawskich. Obejmuje ona zagadnienie gromadzenia zbiorów oraz ich udostępniania, a także inne dziedziny bibliotekarstwa. Por. Stanisław Kubiak, *Współpraca międzybiblioteczna w Szwecji i pomiędzy krajami skandynawskimi*. Zeszy-

ty Naukowe UAM. Biblioteka. Nr 2. Poznań 1962 s.42-66 oraz Bolesław Świdorski; Współpraca bibliotek państw skandynawskich. Przegląd Biblioteczny. R.29: 1961 z.3/4,s.257-263.

³ Bolesław Świdorski, Współpraca bibliotek w zakresie gromadzenia zbiorów. W: Współpraca bibliotek. Warszawa 1960 s.31-64; tenże, Specjalizacja i współpraca bibliotek Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego w zakresie gromadzenia zbiorów w planie pięcioletnim. Poznań 1961 ss.51.

⁴ Janusz Dembski, Die Koordinationskommission für Bibliotheken in Poznań. Zentralblatt für Bibliothekswesen. Jg.75: 1961 s.10.

⁵ Jan Szydłak, Przemówienie na XI Plenum KC PZPR. Nowe Drogi. R.17: 1963 nr 1, s.48.

⁶ Stanisław Kubiak, Problematyka gromadzenia zbiorów w bibliotekach poznańskich. Zeszyty Naukowe UAM. Biblioteka Główna. Nr 2. Poznań 1961 s.133-158.

⁷ Wykaz zagranicznych czasopism bieżących bibliotek naukowych m. Poznania (za rok 1958). Poznań 1960 ss.362.

⁸ Materiały Komisji Koordynacyjnej Bibliotek Wielkopolskich nr 1. Informator o zbiorach rękopiśmiennych bibliotek poznańskich. Wrocław 1960 ss.52.

⁹ Katalog druków polskich XVI wieku Biblioteki Głównej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Opracowali: Józef Cybertowicz i Henryk Kowalewicz. Poznań 1963 ss.246; Katalog czasopism i wydawnictw ciągłych słowiańskich (z

wyłączeniem polskich) znajdujących się w Bibliotece Głównej UAM w Poznaniu. Opracowały: Halina Aikiewicz, Maria Kramperowa, Felicja Kuźdowicz. Poznań 1961 ss.123, nadto ukazało się szereg innych katalogów i artykułów o charakterze informacyjnym.

¹⁰ Np. Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu utrzymuje kontakty wymienne z ponad 400 placówkami na całym świecie. W 1962 r. Biblioteka otrzymała w ramach wymiany 4000 wol.

¹¹ Józef Czerni, Racjonalizacja i technizacja pracy bibliotecznej. W: Materiały z Konferencji Rogowskiej w sprawie działalności bibliotek. Warszawa 1962 s.187 i n.